

Леанід МАЛЬЦАЎ, міністр абароны:

«Пасадкі на аўтадарогі неўзабаве стануць для нашых лётчыкаў звычайнымі»

Палкоўнік Альфрэд Краўчонак і падпалкоўнік Юры Асаўцоў — экіпаж MiG-29

На аўтамагістралі Брэст—Мінск 4 жніўня зрабілі пасадку самалёты MiG-29 і Су-27, якія базіруюцца на 61-й знішчальнай авіяцыйнай базе.

Чытачам растлумачу, што на «алімпійцы», паміж Івацэвічамі і Баранавічамі, ёсць аэрадромны ўчастак дарогі. І зноў ён адрозніваецца ад астатняй аўтамагістралі толькі тым, што на ім адсутнічае газон, які раздзяляе палосы руху.

У нас ужо былі пасадкі на аўтадарогі больш лёгкіх самалётаў, а вось пасадка такіх самалётаў, як MiG-29 і Су-27 на аэрадромны ўчастак магліраі ацэньвалася ўпершыню ў гісторыю.

Пра вахнасьці падзеі сведчыць і той факт, што на адрцоўку пасадкі самалётаў прыбылі міністр абароны Л. Мальцаў.

А для чаго патрэбны такія пасадкі? Пытанне акадэмічнае. Пасадкі, участкі аўтамагістральных дарог могуць выкарыстоўвацца ў якасьці запасных аэрадромаў і аэрадромнага разгруканьня авіяцыі. Па-другое, — гэта падрыхтоўка лётнага саставу.

Увобачыўшы перакрыты ад аўтамабільнага транспарту ўчастак «алімпійкі», падумалася, што на яго пасадзіць самалёт даволі лёгка, але каб гэта зрабіць, павінны быць задзейнічаны розныя вайсковыя часткі і падраздзяленьні. Яны абавязаны падтрымліваць радыёсьвязь, радыёлакацыйныя кантроль палётаў авіяцыі, выдаваць радыёлакацыйную інфармацыю на пункты баявога ўпраўленьня авіяцыяй, а таксама вырашаць задачы інжынерна-аэрадромнага, тэхнічнага і тывавага забеспячэння. А гэта не толькі падрыхтоўка ўзлётна-пасадачнай паласы, запраўка самалётаў, маскіроўка тэхнікі, авіяцыйнае прыкрыццё раёна палётаў, але і адрцоўка ўзаемадзеяння з экіпажамі, з выканаўчымі і распарадчымі органамі ўлады...

Хоць сама пасадка працягваецца каля хвіліны ці яшчэ менш. Пасадкі, які затым і ўзлёты самалётаў, прайшлі на выдатна. MiG-29 паліталі: палкоўнік Альфрэд Краўчонак — лётчык-снайпер і падпалкоўнік Юры Асаўцоў — лётчык 1 класа, Су-27 — палкоўнік Юры Вароб'ёў — лётчык 1 класа і падпалкоўнік Анатоль Мароз — лётчык 1 класа. Гэта казана для таго, каб падрацліць, што пасадка даверылі вопытным лётчыкам. Але ў хуткім часе і маладыя пілоты здоліваюць паўтарыць тое ж самае.

Неўзабаве такія пасадкі стануць звычайнай справай і кожны лётчык здольны будзе пасадзіць самалёт на аэрадромны ўчастак дарогі, — заявіў міністр абароны.

А пілоты былі аднадуннамі ў тым, што з тэхнічнага боку пасадка не была складанай і тут, найперш, прысутнічаў псіхалагічны фактар.

— Нічога надзвычайнага не было, хоць нязвычайна бачыць бясконцо пасадачную паласу — аўтамагістраль, — падзяляўся сваімі ўражаннямі палкоўнік Ю. Вароб'ёў.

Палёты з пасадкамі на аўтамагістраль паказалі, што да дарожнікаў няма ніякіх прэтэнзій. Успомнім, што на аэрадроме пакрыццё бетоннае, а на аўтамагістралі — асфальт, і няхай тут ён больш моцнага саставу, тым не менш не аэрадром. Але пасля пасадкі 20-тоннага Су-27 пакрыццё дарогі засталася без змянення. Зладжана дзейнічала міліцыя і ДАІ, было поўнае паразуменне з рознаўраўнянымі органамі, а гэта крок наперад, бо раней здараліся дэзьяўныя накладкі і нестыкоўкі.

І апошняе. Лётчыкі заўсёды і ва ўсіх краінах з'яўляюцца элітай арміі. У лётцаў, які з аглушальным грукатам, амаль вертыкальна рвануў у небы MiG-29, падумалася: «Такой махінай могуць упраўляць толькі сапраўдныя мужчыны».

Сымон СВИСТУНОВІЧ. Над аўтамагістраллю.

АЦЕПЛІЦА

Ёсць народная мудрасць — сани трыба рыхтаваць летам. Гэта так, але найбольш яна пасуе паліву. Менавіта палівам чалавек прадбачлівы і гаспадарлівы займаецца летам, каб ужо асення халады, а потым і прымарозкі сустрэчаць у поўнай гатоўнасці, з назапашанымі дрывотынамі...

Не ведаю дакладных лічбаў, але большасць беларусыў сёння жыве ў гарадах. Для іх такіх праблем не існуе. Яны проста за камунальныя паслугі пачынаюць плаціць зімой больш. У гэтым іх перавага. Але ж насельніцтва ў маленкіх гарадах, пасёлках, на вёсцы турбуецца аб будучай зіме менавіта летам. Трэба нарыхтаваць дрывы, брыкет, вугаль...

Успамінаюцца самідзесятыя-васьмідзесятыя гады. Тывы вельмі многія гаспадары прыватныя камунаў, дзе было ўстаноўлена так званое паравое ацяпленне, пераводзілі яго на ацяпленне менавіта вадкім палівам — пობач вайсковыя часткі, дзе гэтага паліва, саляркі процьма. І прадавалася яго вельмі танна. Шла авіяцыйнае салярка ў два авіяпалкі мисцовага гарнізона эшалонамі. Часам вайсковыя, не паспяваючы раскачаць цыстэрны, а часам і не маючы ёмістасці пад паліва, не жадаючы плаціць чыгуначу за прастой — проста адрываць трану. І ліоса паліва пад ахвон. Таму купіць яго было няцэпка. Таму закупаў гаспадар ёмістасць тону на тры каля сваёй хаты — на зіму хапапа.

І ў мае родныя Паставы, дзякуючы мэтаанакіраванай палітыцы ўрада, дайшоў прыродны газ. Прышоўшы ў яго ў кацельні буйных прадпрыемстваў, у гарадскія кацельні, зняў шматлікія праблемы нават для жыхароў прыватных да-

моў. Іх на сёння ў Паставах падключана 293. Не так і шмат. Толькі ж я не кожнага было паравое ацяпленне. Але мы вярнемся да звычайнай хаты, да таго жытла, у якім сёння знаходзіцца меншая, але не малая частка беларусаў. Зімою трыба ацэпіцца. І вось тут на дапамогу прыходзяць нашы нацыянальныя сродкі ацяплення. Пра каменны вураць гаварыць не будзем. Ён досыць дарагі, каля ста тысяч за тону, да таго ж звычайна пач гэтага паліва не разумее — развальваецца вельмі хутка. А вось брыкет — наша паліва. Вырабляецца ён з торфу на спецыяльных заводах. Там сваё і вельмі тонкая тэхналогія. Каб атрымаўся торфабрыкет, перагніваюць драўняную і травяністую некаль дзясяткаў гадоў паліва, а потым у вельмі высокіх апрацоўку, здымаецца тонкім слоём, прапітваецца... Давялося мне некалькі пабываць на такіх заводах у Брагаслаўскім і Докшыцкім раёнах. Цяжка, досыць брудная вытворчасць. Але ж такім відам паліва беларусы забяспечаны вельмі надоўга.

Кошт брыкету сёння з дастаўкай за тону нядзе каля пачдзяссяці тысяч. Ветэраны вайны, іншыя льготнікі маюць паслабленні. Ёсць у брыкета адна загана — пасля спалывання вельмі шмат адыхоўда, а яны не такія і бясчудныя, напрыклад для пясчана-лінай зямлі.

А вось дрывы — гэта бадай што самы стары і самы надзейны спосаб ацяплення беларуса. У нас дрывы ёсць паўсюль. І нарыхтоўка іх займаюцца многія арганізацыі, якія працуюць з лесам. Чаргі практычна няма — толькі калі

Працяг тэмы

АҮГУСТОЎСКІ КАНАЛ: У ЧАКАННІ

Арткул «Аўгустоўскі канал: водныя падарожжы і бюракратычныя перашкоды» («Звязда» за 12 ліпеня) быў прысвечаны праблемам, якія не дазваляюць зрабіць беларускую частку гэтай слаўтай воднай артыры куды больш прыцягальнай для турыстаў з замежжа, чым сёння. Гэта і пытанні адрцоўкі пагранічаходаў для рэалізацыі ідэі супер-маршруту па каналу і Нёману «Польша—Беларусь—Літва», а таксама суправаджэння турыстаў-воднікаў аўтамабільным транспартам. І влізлая колькасць дакументаў, якую даводзіцца запяўняць нашым гасцям. І значна больш высокая для іх цэны ў гатэльх пры, мякка кажучы, далёкім ад еўрапейскага ўзроўню сэрвісе.

А цяпер задумаемся: а хто ж на канале сёння гаспадар? Дакладней, хто займаецца развіццём інфраструктуры турызму? Хто вызначае прырыткі? Хто аналізуе вышэйпамяняныя і іншыя праблемы на шляху турыстыкі і дамагаецца ў абласных і рэспубліканскіх структурах іх вырашэння? Нарэшце, хто сочыць за элементарным парадкам на тэрыторыі гэтага ўнікальнага прыроднага комплексу?

Вось некаторыя факты і меркаванні на гэты конт.

Звалка ля назіральной вышкі
Па дарозе з Сапоцкіна на Аўгустоўскі канал турысты, калі ім пашанцавала з гідам, абавязкова спыняцца ў раёне вёскі Новікі. Там размешчана назіральная вышка, з якой туйшоае лясыцтва ажыццяўляе кантроль за наваколлем у пажарнабеспечны перыяд. Якое дацэнненне яна мае да турызму? А справа ў тым, што з гэтай вышкі зацківаюць позірку адрываецца цэлыя малючкі панарамы пясёлка Сапоцкіна і Аўгустоўскай пущы, у тым ліку шэраг дотаў 68-га Гродзенскага ўмацавальнага раёна (так званая лінія Молатава), які будаваўся ў 1939—1941 гадах.

Дабрацца да гэтага, можна сказаць, аб'екта турыстыкі няцэпка, што мы з кіраўніком турыстычнай фірмы «Нямнова-Тур» Сяргеем Калядой і зрабілі. Шкада толькі, што на гэтым шляху цыбе сустрэча... смешчавая звалка, куды вывозіць адходы з пясёлка Сапоцкіна. Размысцілі яе тут задоўга да таго, які пачалася раканструкцыя Аўгустоўскага канала, калі, мусіць, ніхто і не думаў пра гэту вышку з пункту гледжання турызму. Ды і каго гэта хвалюе цяпер? Так, хвалюе Сяргея Каляду, які ўжо шмат турыстаў, у тым ліку з замежжа, правёз па гэтых мясцінах, журналіста. Але ж не ў іх капіцэцыйны рэзімне аб пераносе сметніка ў іншае месца.

І такіх пытаньняў, якія патрабуюць апэратыўнага вырашэння, мноства. Накіроўваемся ў Нямнова, дзе Сяргей Калядка, адзін з палку нешматлікіх інвестараў, будзе турыстычны прытулак пад аднайменнай назвай, які павінен стаць паркам актыўнага адпачынку для аматараў водных падарожжяў і іншых турыстаў. Зрэшты, пакуль не будзе, а рыхтуе праектнае дакументацыю, праходзіць розныя ўгадненні. Патрабуецца, кажэ, гара папер, тым больш што гэта прыродная зона з асаблівым статусам. Нічога нельга нармальна ўгадніць: з узроўню раёна пасылаюць у аблвыканкам, адтуль — у Мінск. Упраўленні культуры, архітэктуры, геалогіі і геадэзіі... Прычым у сталіцы вырашальнае пытанне бывае прасцей, чым на месцы. Скажам, Нацыянальнае агенства па турызму ўжо сяртыфікавала фірме «Нямнова — Тур» тры водныя маршруты. Па адным з іх, які называецца «Аўгустоўскае коцца», сёлета ўпершыню працялі рэспубліканскія сапборніцы

па воднаму арыентаванню, падчас якога, дарэчы, дзве каманды ...заблудзіліся.

Дык вось, у сталіцы ўсё што трыба па гэтых маршрутах ужо ўзгоднена, а пობач... У жніўні мінулага года турфірма прадставіла адпаведныя дакументы ў Гродзенскі райвыканкам — зарэгістравалі іх толькі ў пачатку сёлета года. А ў маі Сяргею Іванавічу патэлефанавалі і паведамілі, што ўгадненні з санітарнай і экалагічнай службамі — гэта яго праблема, прычыні «чаднага акна», пра які сёння так многа гаворыцца, тут не дзейнічае. Калядка прычыніва па больш нікуды хадзіць не стаў, а адказаў на ўгадненні турыстычных маршрутаў яму з раёна дагэтуль не дапаў.

У адпаведным аддзеле райвыканкама займаюцца спортам, а турызм для іх, які шчыра прыналіжа інвестару, — «хвосцік». Альбо раптам высвятляецца, што на той тэрыторыі, якая афіцыйна выдзелена інвестару і ўжо даўно не выкарыстоўваецца ў сельгасвытворчасці, птушкарфабрыка быццам атрымлівала каласальны ўраджай трышкіла. пад 80 цэнтэраў з гектара. І інвестар трыба будзе разлічыцца за страчаную гэтым прадпрыемствам выгаду... Я з жахам думаю: а што будзе, калі мы там пачнём нешта будаваць? — разважае Сяргей Калядка. — Рыдлёўку ж без дазволу нельга ўвацкінуць. Стварэннем інфраструктуры вакол Аўгустоўскага канала, аказаннем дапамогі інвестару ў ажыццяўленні іх праектаў павінна займацца ўпраўленне капі-

Звязда - 90: адваротны адлік. Да юбілею «Звязды» засталася 2 дні. Георгій ТАМАШЭВІЧ Газеце «Звязда» — 90! Родным словам Заваражыла, Шчырым сябрам У хату ўвайшла, Праўдай спадчыны Нас прычасціла, Пра святое Гаворку вяла: Жывіць хлебны, І росны сёітанак, Незалежнасці Гоіны свай шыха...

Рэпарцёр атрымаў заданне...

пенсіянеру трыба, каб дрывы яму палівавалі, пашчапалі і даставілі дахаты — тут варта пачакаць. Вось толькі кошт і доўгу ўзрастае няўніхуна. Машина добрай бязрозы каштуе да 180 тысяч. На вёсцы кроўку іншая спецыфіка. Яшчэ гадоў дзясцят таму высквое не меў асаблівых праблем. Зімою шло да бліжэйшага балота. Зімою не толькі таму, што сабвяднайшы ад сельгасработ. На балоце лёд, умерзла, лягчэй цягнуцца з дрывмі. Асіна, альха, крыху няскладанай бязрозы, сасёнка дзе-нідзе. Дрэвы не надта тоўстыя. Вядома — балота. Але праправаць трыба. Адно зіму даялося з высквоым дзядзькам паез-дзіць на такое балота. Піліш жа дрывы двуручнай пілоў, не па ўскрайку балота. Даводзіцца заходзіць глыбей і глыбей. А валёнкі тут не абухе: можна праваціцца да калена і глыбей, балота не спынаецца замарзаць і ў вялікі мараз. Паваліў дрыва, ачыніў сякеры ад галінак і выцягвай да дарогі па густым хмызняку. Праца, канешне, пад потам. І так цягнуцца, пакуль не сцямнее, пакуль ні наваліш ладных куч. Зразумела, можна на марозцы і перакуріць, і палупунаваць крыху. Але любы гаспадар стараўся нарыхтаваць сабе дрывы як найхутчэй...

Назаўтра запрагаецца конік, жардкі гэтэя, а то і камлі тралююцца ў вёску, да хлява. Тут ужо можна ў лобчы час выбраць вошную гадзіну — пліваць, шчапаць, складаць. А спыталіся на балоце і тады ўжо таму, што такая здабыча дрў была забароненай. Цяпер з гэтым вельмі строга. З прычын найперш экалагічных. Ды і плаціць дзяржава за дрывы трыба. Можна яшчэ

знайсці на балоце ці ў лесе мясціну, заплаціць, пад наглядом лесніка трымацца. Толькі мала што гэтым займаецца. Сёння і на вёсцы сацыяльныя службы прадастаўляюць паслугі на нарыхтоўку дрў, брыкету. А нягмылом пенсіянерам даць вельмі патрэбна. Ёсць у Паставах маэблывы цэнтр, прадпрыемства маладога, новай, прыватнай формы ўласнасці. Выпуская яно ў асноўным дзверы. Працуюць тут ужо каля 600 чалавек. Аб'ёмны немяляя, так вэсць адыхоўны вытворчасці, а так званая абрэзкі, вельмі дапамагачыць многім пастаўчанам. Сёлета і я ўжо карыстаўся паслугамі гэтага цэнтра. Заплаціў 35 тысяч — і няжэ ужо позна вечаарам, шарэла і, пазванілі: можа цяпер прывезці? Вязіце. Выкінулі мне ў два везці два пачкі. А на гэты зіму ды і не толькі на адну — дроў назапашана раней. Такія ўжо мы, беларусы, асабліва ў прывінцы. Без трываллага запаса тых жа дрў не можам абсыць, не жывём — з плеч ды ў пач — так што ацэпліліся.

Алесь КАСЦЕНЬ. Віцебская вобласць.

тальнага будаўніцтва аблвыканкама, дзе, ў адрозненне ад упраўлення спорту і турызму, ёсць спецыялісты, якія разумеюць, што такое праект, будоўля. І ўвогуле было б някепска правесці для работнікаў мясцовых уладных структур выязныя семінары на Аўгустоўскім каналу з удзелам турыстычных фірмаў, інвестараў. Дзіўная рэч: многія з чыноўнікаў там наогул не былі і не разумеюць, пра што мы гаворым. Хоць ёсць шмат пытаньняў, якія павінны вырашацца на месцы, у цесным кантакце. Скажам, нядаўна прыязджалі масквічы і, верагодна, чакалі прапановы па супраціўству і ў галіне турызму. Мажліва, на некаторых праектах можна было б аб'яднаць намаганні: адзін прайшоў падрыхтоўчы этап, а другі — мае грошы і жаданне атрымаць ад іх аддачу. Але нас на гэту сустрэчу ніхто не запрасіў.

На сёння, па вялікаму рахунку, інфраструктура турыстыкі на беларускай частцы Аўгустоўскага канала практычна не існуе. Мажліва, адпаведна падрыхтоўка да будаўніцтва гэтых аб'ектаў трыба было вэсці паралельна з раканструкцыяй воднага шляху, каб пасля не завяршыўся мець ужо гатовыя і ўзгодненыя ва ўсіх інстанцыях праекты і, не марудзячы, прыступіць да непасрэдных работ на выдзеленым інвестарам пляцоўках. Тым не менш тое-сёе зроблена. У прыватнасці, прадпрыемства «Гроднамеляводгас», якое займаўся раканструкцыяй канала, а цяпер яго эксплуатаць і абслугоўваць, абудавала сем драўляных павяцёў для пікнікоў (кошт вырашчана і цяпер складае 54 тысячы рублёў за светлавы дзень). Рэканструяваныя тры старадаўнія цагляныя дамы (100 тысяч рублёў за сукні). Арганізаваны праект малых судак (гэту паслугу таксама прынале прадрпрыемству Сяргея Зыбеля). Прадпрыемству перадалі будаваць за сродкі абласнога бюджэту цэплаход «Нёман», які разлічаны на 50 чалавек (кошт арэнды — 165 тысяч рублёў у гадзіну). Праўда, не ва ўсіх застаюцца прыемныя ўражанні ад падарожжа на гэтым судне. Рухавік працуе так шумна, што цяжка пачуць экскурсавода. Музычнае суправаджэнне — наддакуліва «папса».

Паводле інфармацыі начальніка аддзела ўпраўлення капітальнага будаўніцтва Гродзенскага аблвы-

канкама Анатоля Міхалюка, у бліжэйшай перспектыве ў зоне канала за сродкі абласнога бюджэту запланавана пабудаванне два кафе, гасцініцы, летнюю эстраду. Што ж датычыцца прыватных інвестараў, то, акрамя Сяргея Каляды і Сяргея Зыбеля, сур'ёзныя намеры на гэты момант мае хіба што Аляксандр Шумель: яго прадпрыемства ў канцы гэтага альбо пачатку наступнага года ўзьялівае пачаць будаўніцтва спартыўна-гасцінічнага комплексу каля вёскі Сончы. А вось Аляксандр Гардон, які меў намер пабудавань так званую «рыбачую вёску», паведаміў карэспандэнту «Звязды», што пакуль гэтым займацца не будзе.

Зрэшты, ужо сёння ля Аўгустоўскага канала размешчаны ўнікальныя для турыстыкі аб'екты, якія не патрабуюць влізных капітальных ўзяс. Узясць тых жа доты. Практычна ўся лінія 68-га Гродзенскага ўмацавальнага раёна знаходзіцца ў непазрэдай блізкасці ад беларускай часткі канала — ад 50 метраў да 7 кіламетраў. На сёння вядома каля 90 аб'ектаў у рознай захаванасці, якія ўзьяліваюць сабой цэлыя гісторыя-ландшафтны комплекс і за-слугоўваюць статусу помніка ваенна-інжынернага мастацтва. Гэты комплекс проста грэх не ўключыць у турыстычны маршрут, для чаго аб'екты трыба ачысціць ад смецця, абсталяваць зручныя падытоўкі і пад'езды, а некаторыя доты — музеэфікаваць з аднаўленнем гістарычнага ўзбраення і абсталявання. На кожным ваяваўшым доце павінны быць устаноўлены памятнаы дошкі з прозвішчамі абаронцаў.

Акрамя таго, развіццю турызму ў зоне Аўгустоўскага канала, на думку Сяргея Каляды, садзейнічала б зняцце пагранічнай зоны ў раёне вёскі Новікі, Балынтаны, Доргунь, Пралейкі, Галынка (лінія Молатава), Маркаўцы (Першая сусветная вайна), Кадыш («Лісная Гара» — магіла паўстанцаў 1863 года), Галавенчыцы (помнік абаронцам загінулай заставы), рэчышча р. Чорная Ганьча, раён вёска Кадыш, Гарачкі (водны турыстычны маршрут).

Зноў жа, хто павінен асэнсоўваць усё гэтыя пытанні, знаходзіць канкрэтыя паміж ітарэсамі пагранічнай і арганізатараў турызму? Канешне ж, не кіраўнік «Гроднаме-

Ад прадзедаў...

ВАЛЁНКІ БАБЫ ГАННЫ

— Адразу воўну трыба разважыць. На валёнкі — па паўкілаграма. Калі лепшыя хочаш зрабіць, то воўны трыба больш узясць, — тлумачыць мне Ганна Карповіч, — потым воўны бязрэш і валёнкі рабіць пачынаеш, фармуеш яго. Праца цяжкая. Пакуль прабы зорыш — хату выстудзіш, вадой ўсё пазаліваеш. З гарачай вадой у сюдзённую кідаеш, на копыле выбіваеш, месіш, сартуеш, шыеш... Цяпер яна валёнкі не робіць, кажэ, што старыя спачатку знасіць трыба. Стаць яны ў влізным ворку ў склепе, часу свайго чакаюць. Ды і копыль яна аддала, сіл не хапае на такую працу. — Дзетка, ты ж толькі басанож. Сувазь ёсць у адным хадзі! Укоўціш можа хто! — пачула я, калі прыхылапа да Ганны Карповіч у вёсачку Даўгяля Воранаўскага раёна.

На той момант я ўжо разулася і босяя ішла па падворку. А трава мяккая-мяккая, і, здаецца, не толькі ў сабе ніякай небяспекі. Хадзіла б і хадзіла па гэтым амаль пуховым зялёным пакрывалю. І паветра там надзіва свежае, чыстае. Толькі высокая вільготнасць адчуваецца, бо пობач — влізнае балота, што расцянжылася на кіламетры. Увоўняецца, як там добра ў спёчку? Хоць муха па-дацца, што жыць на гэтым хутары вельмі страшна. Лес, балота, дзікія вяршы, вушкі, гадзюкі... Дарочы, слова гадзюка я там ні разу не пачула. Мо, людзі, якія жывуць пობач з балотамі, не ўспамінаюць угоднас назву гэтай істоты, каб да сябе дадоўмо незырок яе не наклікаць?

Бліжэйшае жыллё, дзе людзі ёсць, — за кіламетр ад дома Ганны Карповіч. Але выклікае яна са сваім становішчам. 13 гадоў таму мужа пахавала, з той прабы адна і з вёска. Сходзіць да сваёй знаёмкай, з'ездзіць да касцёла, па хлэб, маляла каняно, людзей паслухае — А вось і ёсць пра што падумаць. Глядзіць тэлевізар. А газет яна не вырыкае — пашталёўні шкадуе. Ды бірацца да яе дома цяжка, асабліва ва вясной, калі снег раставае пачынае. Дарогі тады зусім няма — балота адно.

На дзень нараджэння купілі ёй безумоўна, ва ўзросце бабы Ганны сена самастойна не нарыхтуеш — даводзіцца наймаць людзей, каб дапамагалі. І дрывы калоды, і падрамантаваць сёве-тэ. На ўсё рука гаспадар патрэбна. А вось «гаспадар» яна нечэ асабліва вымаўляе, нібы ўкладвае я яго нейкі таямны сэнс. І ўспамінае пры гэтым свайго мужа. Расказвае, што ён хоць і любіў выліць, але парадак у доме быў заўсёды. За гаспадаркай глядзель, ды і ёй дапамагаў як мог. Трох дачок выгадаваі.

Уражанні Каб быў дасканалы педагог Добрам падарункам для ветэранаў педагогічнай працы сталінаград Ленінскага раёна стала экскурсія ў Нацыянальную бібліятэку. Уражвала ў ёй усё. Найперш — форма адшліфаванага алмаза, колькасць паверхваў (24), кніг (каля 8 міліянаў), чытальных залаў, прагэшоўцы інтэр'ераў, рабочая атмосфера, зручнасць, дзівосная панарамы горада. Асабліва ўражанне пакінула наведанне музея кнігі з першадрукамі свету, з працамі Ф. Скарыны, І. Фёдарова, Е. Гутэнберга, «цятніцак» на ўваходзе, дзе сабраны мудрыя выказванні з Бібліі, з творцаў Кірылы Тураўскага, Міколы Гусоўскага, Сымона Буднага, Фёдара Дастаеўскага, Яні Купалы, Якуба Ко-

Фота Сяргея Каляды

ліяводгаса» Барыс Багданец, чья задача — эксплуатаваць канал, а не арганізоўваць турызм, бо кожная справа атрымаецца на дастойным узроўні толкі тады, калі за яе бярэцца прафесіянал.

Чыя палына?

На пляцоўках, якія замацаваны за прадпрыемствам Сяргея Каляды, устаноўлены кантэйнеры для смецця, за яго вываз ён плаціць паміжрайкамунгасу. Прыязджаем — катэйнеры перапоўненыя, адрацоўваць атрыманыя грошы не спынаюцца на падобныя дзеянні, а дакладней, бяздзейнасць у асабліва ахвоўнай прыроднай зоне. Якім чынам будучы спрындэра пікнікі, якія ўжо ўвайшлі ў норму, не ў вышэйпамяняных павяцях, а ўсюды, дзе пажадаюць «турысты»? Крыку адышоў ад афіцыйных месцаў, і зусім бясплатна можна рабіць што хочаш — сечы лес на дрывы для «шашлычных» вогнішчаў, ссыпаць горы смецця пад кусты...

Нашы суседзі, якія ўжо даўно развіваюць турызм на сваёй частцы Аўгустоўскага канала, палюнараджаюць, што калі мы прамаўдзім з кантролем за прыродахоўным рэжымам, то ўжо ў хуткім часе атрымаем пад бокам у канала таткі сметнік, што не здолеем яго разгрэбці. І гатовы падзяліцца сваім вопытам, у прыватнасці, што датычыцца палін у лясных масівах. Тэрыторыя ўздоўж канала, якая выкарыстоўваецца для турызму, перадаецца на сезон у арэнду нейкай арганізацыі. Па дагавору з адміністрацыяй канала гэта структура (адна з палін у Аўгустоўскага канале, належаць паліцы) абавязана абсталяваць месцы для палаткаў, вогнішчаў, устанавіць павецы, прыбліраўны, кантэйнеры для смецця. Адапчаваюць тут за мінімальную, чыста сімвалічную суму, але ўвогуле грошай хапае, каб заплаціць таму, хто сочыць за парадкам на гэтай палыне.

Пры адміністрацыі горада Аўгустова, згодна з інфармацыяй намесніка начальніка ўпраўлення спорту і турызму Гродзенскага аблвыканкама Міхаліа Кажуры, створаны экспертны савет з удзелам спецыялістаў розных галін, які абмяркоўвае ўсе прапановы па

аб'ектах інфраструктуры канала, у прыватнасці, аб прэферэнцыях на пэўны перыяд інвестарам. Падобны савет дырэктараў і інвестараў (альбо з іншай назвай, але абавязкова з кантрольнымі і кіруючымі функцыямі) мог бы стаць каардынуічым цэнтрам па развіццю турыстыкі ў нас. Бо менавіта калектыўная думка зацківаючых людзей зольная прадудзіць памылкі ці нейкія прымытліўныя, неадпаведныя сучасным патрабаванням рашэнні і вырашаць найбольш эфектыўныя варыянты па таму ці іншым пытанню. Скажам, чым трыба дапамагчы інвестарам для хутч

